

Med Theodor Johansen i London

Skrevet af Theodor Johansen, lærer i Aarestrup fra 1914 til sin død i 1953. Hvornår rejsen har fundet sted er ikke helt klart, men det må være i tiden umiddelbart før første verdenskrig, sandsynligvis 1912 i forlængelse af rejsen til Holland. Da der i Johansens efterladte papirer ikke findes tegninger fra London, illustreres artiklen af billeder taget i byen påsken 2009.

Når man som rejsende nærmer sig London, venter man allerede fra kupévinduet at kunne se langt ud over eller ind i staden eller at modtage et indtryk, som kunne tilfredsstillende ens følelser, thi man ved at den station, Liverpool Street Station, knudepunkt for ”Great Eastern Railroad”, som man vil standse ved, ligger langt inde i millionbyen. Men man bliver skuffet, thi byen er indhyllet i en tåge, så man ikke kan se langt om sig, og man aner, at der er skorstene nok til at gøre luften tyk og diset. Ja, allerede på røgen fra lokomotivskorstenen får man et indtryk af den tætte, slørede luft, der kan gøre sit til at jævne ud på forskellen mellem kulrøgen fra lokomotivet og den bestandig om og over byen liggende tåge.

Skorsten med 5 rør

Tog på station i London

Man kører, når man kommer øst fra, gennem arbejderkvarteret med de mange små huse, hvorpå man oveni skorstenen stiller fem-seks rør ved siden af hinanden, så at husene ser ud til at have både tyve og tredive skorstene. Foran et hus kan man se tre-fire små haver, thi huset bebos af flere familier. Så små haver, at man kunne stå i én og grave og kaste jorden oven den næste og ind i en tredje uden videre anstrengelse. Dog er haverne en lille smule længere end brede og smuk og drevet. En gang som går lige igennem på langs deler haven i to bede, bevokset med de nydeligste blomster. Det ses som om disse nydelige haver kunne være beboernes kæledægger, thi det tager sig virkelig smukt ud med sådan tre-fire haver adskilt ved en alenhøj murstensmur beliggende foran husene.

Alt dette er kun et øjeblikindsindtryk, og snart afbrydes de små interessante småpartier med en sort, sløret væg eller en kort tunnel, som toget må passere, og som kun gør lyset i kupéen mere sparsomt. Men toget rasler med formindsket fart videre under rumlen og skrumpelen hen over de svære skinner gennem andre bydele, indtil det standser på Liverpool Street Station, Londons største station. Mens det går i stå ser man ud på de høje vægge, der på den ene side grænser op mod sporet. De er grå og slørede, så man skulle tro, at man blot ved at gnide en hånd på væggen kunne få kalken til at drysse ned, thi den ser

gammel, grå, fugtig og sløret ud. Man går imidlertid ud til den modsatte side og støtter sig under nedstigningen på perronen til messinghåndtagene, men tilfældigvis ser man i sin hånd og forbavses over, at man indeni har fået en sort stribe over alle fire fingre. Nå, måske var det en særlig snavset vogn, jeg var kommet ind i.

På perronen er der bybude, tjenere og førere nok, og da jeg ikke tager nogen sådan, melder der sig straks en ung fyr med råbene: ”Guide to Charring Cross Station, Guide to Piccadilly Circus, Guide to St. James”, og han opremser en mængde navne på stationer, omnibusknudepunkter og hoteller for om muligt at træffe et sted, hvortil jeg kunne ønske mig, stadig følgende bagefter og lige ihærdigt talende. Han bliver ved, skønt man ikke ser efter ham. Til sidst siger jeg: ”I know it at all” på så flot engelsk jeg kan. Det er på dansk: ”Jeg kender det alt sammen”. Så vender han pludselig om for at finde bedre lykke hos en anden.

Busser og taxaer foran travl togstation i London – her Victoria Station

Man går ud gennem stationen og ser for første gang livet på gaden, og uvilkårligt standser man, thi det gør et overvældende indtryk. Man står stille og ser. Omnibusser kommer kørende frem foran stationsbygningen halende bag efter hinanden i en lang kæde og standser som et tog. Mindre biler og kalechevogne stopper også op og førerne venter på passagerer, og der bliver noget til dem alle. Og man går selv videre til sit logi.

Når man rejser til en by for at bese den, må man have en plan at gå efter og vide i forvejen, hvad man vil se, thi så får man mest ud af det. Den første dag gik jeg således hen for at bese ”British Museum” og det var som den bekendte journalist Cavling skriver i sit værk ”London”: ”Man behøver kun på gaden at spørge om vej til ”The British” eller ”The Museum”, så får man straks besked”. Jeg gik derfor hen til en betjent og spurgte om den nærmeste vej til ”The British”, og han svarede: ”O, the Museum, o yes, in Great Russell Street”. Så fik jeg en god anvisning og fandt let derhen.

British Museums indgangsportal

Et museum som det britiske er ikke færdig på en dag og det tog mange år, inden det stod fuldendt i 1855, rig på samlinger af mange slags. Hovedfacaden er cirka 340 fod (112 meter) lang, og foran findes en kolonnade af 44 kæmpemæssige joniske søjler. Over indgangen bæres af 16 søjler i to rækker en stor portal, som er prydet med sindbilledlige skulpturarbejder af menneskeslægtens udvikling.

Straks man er trådt ind i vestibulen ser man smukke marmorstøtter, men jeg fortsatte gennem denne smukke forhal ind i værelset til højre, hvor jeg vidste, at en sjælden samling af manuskripter og autografier var at finde. Således skulle man se Napoleons håndskrift, Peter den Stores, dronning Viktorias håndskrift fra hun var et barn på fire år. Og som jeg havde læst fandtes det og meget mere tydeligt. Et helt brev af Napoleon sendt til en admiral, der havde overanførelsen af en del af den franske flåde i Nilen i 1798. Peter den Store af Ruslands håndskrift og navn var præsenteret i et brev til en eller anden bygmester i St. Petersburg, i hvilket zaren anmoder denne om at iværksætte et skib medens han var på udenlandsrejse. Så vidt jeg husker, var brevet fra 1723. Af Viktorias håndskrift havde man ventet noget andet. Det var kun en lille lap papir, en god tomme bred og et kvarter langt og derpå stod med temmelig høje vinkelbogstaver kun navnet ”Viktoria” skrevet med blyant. Det var dog godt skrevet eftersom hun kun havde været fire år. Mange andre håndskrifter af bekendte mænd så man. Ludvig d. 13. og så godt som alle engelske kongers, Martin Luther, Philip Melanchton, admiral Nelson foruden håndskrifter af en mængde europæiske digtere, komponister og videnskabsmænd. Også af bøger både skrevne og trykte. Således den første Bibel som Johan Guthenberg trykte 1455, thi enhver ved jo, at det var ham, der opfandt bogtrykkerkunsten. Men man kan ikke se på alt det så længe, thi der er en rigdom i British Museum at se på, en rigdom, som kun findes der. I en anden sal ser man således langs væggene i rækkefølge de romerske kejsere i marmor,

hugget af de gamle romerske kunstnere på Kristi tid. Der står de: Cajus Julius Casar, Octavian Augustus, Tiberius, Claudius, Nero, Vespasian, Trajan, Hadrian osv. Nogle gulnede af tidens tand, andre lidt ru og beskadigede, men alle giver de dog trods den høje alder et tydeligt indtryk af personerne. Et andet værelse indeholder assyrisk kunst. Således to kæmpemæssige sfinkser, løver med menneskehoveder, der har dannet indgangen til Assur-nasir-pals Palads. De er cirka 2500 år gamle. Det er i sandhed de samme billedhuggerarbejder, som man ser her som Sankerik og Salmansau har haft for øje. Man går videre ind i de egyptiske sale, hvilke ikke er af de mindst interessante. I en af de første kasser ser man fx liget af en mand, der er 9000 år gammel. Ja, man studser ved at høre det, thi der står jo i almanakken, at der kun er gået 5879 år siden verdens skabelse, men mumien siger nu videnskaben er 9000 år.

Mumie indviklet i lærredsstrimler

Efter dette følger en række af mumier og det er de selv samme legemer, som de gamle egyptere skar op og fyldte med krydderier, indsmurte i olie og indviklede i lærredsstrimler for at indsætte dem i grave og pyramider i Egypten til evig fred og ro – men jordens videnskabsmænd har forstyrret dem i hvilen og i videbegærlighed gravet dem ud for at granske og føre dem til British Museum for at enhver, der har lyst, kan se, hvor optaget man i gamle dage har været for at bevare de jordiske rester af mennesket. Man ser de to tommer brede grå linnedstrimler viklet om legemet og man er aldeles ikke i tvivl om at det er lærred. De har holdt sig godt, men alle er de jo grå af ælde, skønt legemets form er tydelig nok. På mumien af en kvinde, hvis beklædning er aftaget, ser man tydeligt det tykke askegrå hår. Ellers er de fire egyptiske værelser opfyldt af vaser og andre brugsgenstande, som har været de gamle egyptere til uvurderlig nytte. Man ser deres væve, stole, pottes og kar. I en særlig stor sal findes de etnografiske samlinger i stor stil, særlig fra Afrika eller den del af denne verdensdel, som englænderne har i besiddelse.

Sal med samling fra hele verden

Parlamentet set fra Westminster Bridge

En anden bygning, som de fleste har hørt omtalt er Parlamentsbygningen. Der er kun lidt lejlighed til at se denne kæmpebygning, da der kun gives tilladelse om lørdagen fra klokken 10 til 3½, men på denne tid er der også turister og andre interesserede nok, ja så mange, at man smukt må holde sig i gåsegangen og følge den bestemte gang ind i midterhallen. Her i dette ottekantede høje værelse, der er 18 meter i diameter og 23 meter høj. Her lægger man mærke til fire store statuer af hvilke fire

man kender. Den ene Gladstone, der står oprejst med en papirrulle i venstre hånd og støtter sig med højre til en høj taburet eller lignende hvorpå han har henslængt sin ministerkåbe medens han ser klart og frit ud i rummet. Man træder her i the Central Hall på et meget smukt

mosaikgulv og rundt ser man på latin ordsproget: ”Når Herren ikke beskytter huset, da er dens arbejde, som bygger det, forgæves”.

Fra midterhallen drejer alle af og man følger trop ind i the Peer Corridor, hvor der på begge vægge er malet billeder med motiver af Englands historie. Fra denne gang når man ind i the Peers lobby, hvor der findes 630 hatteknager med navn, nemlig en for hvert af medlemmerne i Overhuset eller ”The House of Peers”, som kun udelukkende er adelsmænd (Lords). Fra the lobby kommer man endelig ind i den sal hvor parlamentsmedlemmerne samles i Parlamentet. På begge sider oven over hinanden er sammenhængende rækker af rødlederspolstrede siddepladser til overhusets 630 medlemmer og adelsmænd. Ved enden, fjernt fra midterhallen, ses under en forgyldt baldakin kongen og dronningens troner, og i midten af hallen ses en del lange divanagtige siddepladser uden rygstød, også rødpolstrede. Det er plads til Lord Chancellor ”Woolsack”.

Nu om dage er parlamentet spærret af næsten som en fæstning

Rundt om er der afspærret med tykke røde snore, men hvis man lister sig til at føle på siddepladserne er man snart overbevist om, at de er bløde og dejlige at sidde på. Man får lov til at passere op langs med den ene side af siddepladserne, forbi tronerne, ned på den anden side, tilbage til midterhallen, men fortsætter i lige linie fra overhuset ind i underhuset, der som det første har sin korridor med malerier og sin lobby med hatteknager og med nummer sat ind i. Underhuset, eller ”The House of Commons”, hvor der kun er siddepladser til 476 af de 670 medlemmer. Længst

fra midterhallen findes et ophøjet sæde for præsidenten (the speaker) og i midten plads for the Woolsack. Når nu det engelske parlament er samlet, kan præsidenten i underhuset se gennem alle værelserne op til kongen og dronningen på deres troner.

Mange steder på denne gåsegang gennem parlamentet stod de fra gaden så velkendte politibetjente, og når de syntes at det gik for småt fremad, thi for folk var der jo nok at se efter, hørte man deres grove stemmer: ”Please, pass along”, idet de i luften slog fremad med hånden. Det betyder: ”Vær så venlig at gå fremad”. Men mens vi altså alle nysgerrige og interesserede kom tilbage til den del af flokken, som jeg var imellem, vandrede ud gennem midterhallen, hørte jeg en klokke slå tonerne så kendte ”Det kimer nu til jul” og ikke mere. Om den senere ville fortsætte ved jeg ikke, thi jeg har aldrig hverken før eller siden hørt noget til den klokke.

Men mens jeg gik ud på broen over Themsen, the Westminster Bridge, for at se parlamentet fra Themsen og mens vognenes rumlen og bilernes snurren blandede sig med dampbådernes taktfaste slag fra Themsenfloden, begyndte kæmpeklokken i Viktoriatårnet, det store tårn på Parlamentet, at sende sine slag ud over byen så stærke og ramlende, at selv gadelarmen forstummede. Ja, det er den klokke, der fra det engelske lovhus kan ringe, så det kan høres milevidt ud over det store London.

Et andet bygningsværk, som man i London ikke må undlade at bese er Londons gamle statsfængsel, Tower, hvor man opbevarer de berømte kronjuveler i en lille bygning for sig, det såkaldte Wakefield Tower. Rundt om fæstningen er gravet dybe grave, nu udtørrede, og høje

Tower of London

mure. Straks indenfor disse lægger man mærke til "the Harders", nogle særligt smukt uniformerede betjente, som overalt står vagt ved porte og indgange. De ligner gamle soldater fra middelalderen. Et langt spyd eller lanse med bredt blad på i toppen har de i hånden. Dragten er ofte rød, rigeligt forsynet med guldresser. Benklæderne er korte, og på skoene har de spænder eller rosetter. Hatten er sort og højpuldet med en flad, men overalt, hele vejen rundt, lige bred skygge. Pullen er bredest for oven og smallest for neden. På brystet bærer disse krigskarle tre-fire-fem guldmedaljer, prægede med Edvard den syvende eller den nuværende konges billeder, lagde jeg mærke til.

Det første sted hvortil man begiver sig er naturligvis kronjuvelerne, der præsenterer en værdi af cirka 54 millioner kroner, og her fik man lov til at passere rundt om en stor glasklokke, ja den kunne vel være seks alen i diameter højst, akkurat som en osteklokke, men oven over klokken var opstillet et tæt jernet, så at ingen i nogen måde kan have lejlighed til at forgribe sig. Og bag denne klokke fandtes så hele herligheden, bestående af kroner og sceptre. Særlig beundrede man den krone, som i 1838 blev forfærdiget til dronning Viktoria. Den skal være noget af det fineste fra guldsmede og juvelkunstens område og er besat med 2818 strålende diamanter. Langs væggens sider står skabe, hvori man ser ordner, fx hosebåndsordenen, St. Michaels, og St. Georg ordenen, Indien stjerneordenen og mange andre engelske ordener.

I gården foran White Tower ser man en mængde kanoner og blandt dem flere med bogstavet N på. De er taget fra kejser Napoleon i krigen kort efter 1800, og inde i selve bygningen ser man en våbensamling uden lige. Blankpudsede rustninger som de har set ud ved år 1500 og til man forkastede den slags krigspåklædning ved 1700. Desuden findes der samlinger af allehånde andre våben.

Westminster Abbey

Newtons gravmæle i Westminster Abbey

Men en kirkebygning som Westminster Abbedi må dog ikke glemmes i London frem for noget andet. Det indre gør et overvældende indtryk, når man i samling ser udover alle de buster og statuer, som England her har opstillet til minde om sine bedste sønner, thi at blive bisat i Westminster er det højeste en fædrelandets søn kan nå. Selv for en udlænding er der derfor mange kendte navne, fx William Ewart Gladstone, Isach Newton, James Watt, Shakespeare, Charles Dickens samt en mængde engelske konger og prinser. Når man går ud fra dette sted,

hvor kun menneskers billeder synes at minde om deres arbejdskraft og tid, da forstår man, at englænderne har her skabt noget, som ingen anden nation kan vise magen til.

Gademylder

St. James Park

Går man i en by, kan man alligevel blive træt af at se på museer, kirker osv., men nogen afveksling kan man få på gaden og særlig da Londons gader, thi her er overalt de forskellige figurer og former på mennesker, så forskellige som ingen andre steder på jorden, men lad mig dog først give en lille beskrivelse af den store labyrint, som gaderne tilsammen danner. Kender man London på et vist strøg og alle tilstødende gader, tror man naturligvis sig i stand til straks at finde der og der hen, men nej, det lader sig sjældent gøre, og som man går allerbedst, står man pludselig stille og så har det hele vendt. Hvor man mente at nord var før, der synes man nu, at syd er. Det hele har vendt sig så nydeligt, uden at man har bemærket det mindste. Særlig er dette tilfældet, når man kommer ud på de store åbne pladser eller squares, som London er så rig på, og som gør så meget til at man føler sig godt tilpas, når man i lang tid har fulgt gaden. Disse pladser kan også veksle med smukke og store anlæg som St. James og Hyde Park, der som den største og smukkeste indtager et fladerum af op til 300 tønder land, og lægger man til den tilstødende Kensington Garden, bliver der et terræn på 450 tønder land, hvor der er anlagt smukke plæner beplantede med forskellige slags træer.

Udsigt fra bussens øverste etage

Et udmærket indtryk af gaden får man ved at tage en tur fra den ene ende af London til den anden med omnibus (bus). Det kan man gøre for en billig penge. Gaden er overalt, altså på de befærdede strøg, opfyldt af en vrimmel af befordringer. Jeg stod en eftermiddag ved sekstiden og så på færdselen ved et særlig befærde sted at den store gade Oxford Street, der er en lille halv dansk mil lang, og for morskabs skyld talte jeg befordringerne, der rullede forbi mig. Det var for resten meget tiltalende, thi jeg blev ved at tælle ganske hurtigt til 34, så jeg tror ikke, at jeg tager fejl ved at sige, at 100 befordringer kunne passere på et minut.

Men det var busserne. For få år siden brugte man udelukkende heste til at trække disse. Nu derimod er de automobilomnibusser. På bagenden af vognen står billettøren og her er opgang til første etage, hvor der på ni bænke er plads til atten personer. Regner det eller fryser man, slår man det læderdækket, der er fastgjort til den indvendige side af bænken om benene, og man sidder som i en vogn og ser fremefter. Det går stødvis fremad, eftersom der er plads, men

megen plads behøves heller ikke, thi omnibusføreren er altid klar over, hvor han kan komme gennem og hvor han ikke kan. Små automobiler smutter forbi, som om de kunne få plads inde under siden på den store omnibus. Billettøren er meget flink, og da man er ukendt, beder man ham og at sige, når man har nået sit bestemmelsessted. Undervejs fortæller han, hvis han har tid, hvad man ser fra den høje siddeplads. Han er for resten meget virksom, og går en tur ned at billettere i det indre af omnibussen, hvor der ligeledes er plads for op til atten personer, men han skal nok sørge for, at man kommer af betids.

Hansom Cab er nu afløst af London-taxaen

ind, lukker cabmanden en lille lem op og spørger: "What do you want". "The British Museum", svarer man. "Thank you", siger han, idet han smækker lemmen i og vognen sætter sig i gang og snart går det i trav forbi omnibusser og vogne, thi "the Cabman" er hurtig i vendingen og skal ikke have stor plads til sig og sin befordring.

En anden befordring, som man også kan køre i, er den ejendommelige tohjulede Hansom Cab, en vogn, som kun hører hjemme på Londons gader, men som kedeligt nok for dens smukke originalitet vist vil gå til grunde, thi for hvert år bliver der færre. Det ejendommelige ved denne befordring er, at kusken sidder bag ved én og ovenover, således at tømme fra kalechens tag går ned til hesteryggen. Cabben er beregnet for to personer, og man sidder bekvemt og behageligt i det fine køretøj, hvor hver har et lille spejl foran sig, og man kan se ud til siden gennem de slebne glasruder på cabbens sider. Når man er steget

Tower Bridge

man over, at menneskene ikke alene har forstået at bygge over vandet og på det, men at de også har forstået at grave så store gange ned under flodlejjet, at hele tog kan køre igennem dem. Hvorfor så ikke tage en tur med den underjordiske.

Det var en dag at jeg var gået over Tower broen, broen der med sine to smukke tårne indtager førsterangen mellem de mange broer, der fører over Themsenfloden forbindende den nordlige del med den sydlige del af byen, og jeg var gået trætt. Betragteligt er det jo, at gå over en bro, der som Tower broen fører en stærkt blandet og grov færdsel oven over de på floden travle smådampere og fuldtbelæsnede pramme, som kun vej hjælp af en åre søger at holde retning på den hurtigtgående strøm. Men mens man går og binder alle disse forskellige indtryk fast i sin hukommelse, undres

På sydsiden af Themsen ligger der en station, "Underground station", som englænderne siger. Ved indgangen køber man sig en billet, og man bliver vist ind i en mindre stue, lignende en ventesal med bænke ved siden. En betjent trækker en jernstangsskydedør for, og man hører en raslen. Denne vedvarer en kort tid, og betjenten åbner skydedøren, og en anden betjent viser sig udenfor. Man er nemlig et betydeligt stykke nede under jorden. Man træder ud og er snart på perronen, hvorved toget vil holde. Man føler sig lidt trykket af den olielugt, som er her. Der er overalt belyst af elektriske lamper og for enden af rummet opdager man et stort sort hul, og længe varer det heller ikke, før der viser sig et lys langt inde. Det er det underjordiske

tog, der nærmer sig, og det spyr med elektriske gnister under hjulene. Man stiger ind i den lavloftede vogn med mange passagerer på hver side, og et øjeblik efter har man Themsen ovenover sig. Ser man ud til siden oplyses de snavsede tunnelvæge kun lidt af det sparsomme lys. Det er som ved nat. Toget standser jævnlige og man har spurgt, når man skal ud. På lignende vis som man kom ned, kommer man op og man er vel tilfreds med en mils vej fra ens udgangspunkt atter at træde ud i en af verdensstadens gader uhyre vrimmel.

Børsen og til venstre Bank of England

Men i denne vrimmel er der også noget at se. Går man en morgen til Banken og Børsen og stiller sig ved en af disse store bygninger, kan man træffe typen på Londons penge- og børsmænd i stor stil. Det er de mænd, de bestemmer prisen på verdensmarkedet. Ved klokken 10 strømmer de til Børsen for at bestemme priserne, handle og rådslå. Børsmændene har sin egen type. Han har høj silkehat på, er klædt i diplomatfrakke og dertil sribede benklæder og som oftest har han lakstøvler på fødderne. Handskerne og en del papirer i den ene hånd og en cigar stritter mellem fingrene

på den anden. Man ser ham aldrig med fuldskæg, men overalt klippet overskæg. Hos barberen har han måske lige ladet sig barbere og han giver daglig sin barber 1½-2 penny i drikkepenge. Han ser oftest spekulativ ud og ser ikke på andre, thi der hører forstand til at være en londonsk børsmænd og pengehandler.

Fra børsen besøger han ofte den lige overfor liggende Bank, som daglig er åbnet fra 9 til 4, men det er ikke det interessanteste man får at se. Nej, nej. Forretningslokalerne ligger i store rum, hvor man laver seddeldynger, vejer guld og præger det med kongens billede, og det sker daglig. Hver dag laves her over 50 000 sedler af en værdi fra 5 til 1000 £, hvilket jo ikke siger så lidt, da en 1000 £ nok er 18 000 kr. værd i danske penge. Men mange af disse penge lever kun kort tid i handelen. Alle sedler, der kommer tilbage til banken, bliver kasseret og gemt i fem år. Selv om en seddel i dag har forladt Banken og kommer tilbage i morgen, da går den ind i opbevaringsrummene og samles her med andre sedler for en uge. Når samme uge fem år efter indtræder, brændes pengene i en dertil indrettet ovn, som aldrig er kold, men evig holdes varm ved seddelpengebrænding. I løbet af fem år præsenterer de samlede banknoter en værdi af 31 milliarder kroner. I et andet rum vejer en vægt uafledigt 33 stykker £ sterling i minuttet. De mønter, der er tunge nok kaster den en side, og de der ved slid er bleven for lette går til den anden side. Desuden findes her i nærheden af disse rum det såkaldte Rullion Office, skatkammeret for ædelmetaller. Man kan selvfølgelig ikke gå ind for at se alt dette, thi det er utilgængeligt for offentligheden. Ellers ville vist også mange få for stor interesse af at komme at se alle disse penge.

Ved klokken 12 – 1 ser man kontoristerne holde hvil for at spise deres lunch, dvs. frokost, og det myldrer da med dem fra Cityens mange kontorer. I en café kan man snart efter se dem sidde på høje taburetter langs med disken forfriskende sig med den tarvelige frokost for straks efter at springe tilbage til kontorstolen. Mange af disse kontorister lever en mere tarvelig tilværelse end deres chefer og bankmændene. Når disse er færdige med deres arbejde i børsen, tager de hjem, som oftest ud til Westend for at tilbringe resten af eftermiddagen i ro tæt op til Hyde Park.

Hyde Park er meget smuk. Naturtræer, der langs hovedvejene står i rækker, står ellers spredt rundt på de grønne indhegnede plæner, hvorpå der overalt er opstillet bænke, som enhver kan

sætte sig på. Springvand og monumenter pynter parken sammen med den store sø, Serpentine River. Længs med de tilgrænsende gader, fx Park Lane, er et højt jerngitter og indenfor dette er ned mod den halvhundrede alen brede kørevej, svagt skrånende, grønne plæner, der afvekslende indeslutter røde, hvide, gule, blå og andre forskelligfarvede blomstergrupper. Mellem grupperne ser man mandshøje mauritiuspalmer og rododendron i mange tal, hvis blomstring i juni måned er vidt berømt. Stadig færdes der folk her af alle slags. Men på den anden side af gaden er det at den londonske rigmand har opbygget deres villaer i de mest forskellige former. Fra gaden er de adskilte ved en mur, og bag denne kan ses en pyntelig lille have med små træer. Husene er flotte med brede karnapper, søjlerækker på murene både oven over og nedenunder den høje altan. Her har han, pengemanden, slået sig ned med sin familie for i ro at bo et stykke fra Cityens travlhed og spektakel, for på Hyde Parkens gange at nyde den friske luft i sin flotte ekvipage forspændt med ædle heste. Og hans søn og datter følger efter på ridestien eller bruser parken rundt i automobil.

Men vender man sig fra disse flotte bygninger og går en god mils vej øst på, havner man i de fattiges London, der er en modsætning til det rige London. Gennem dette kvarter, hvor der på en halv dansk kvadratmil lever en flok af 120 000 fattige mennesker i luvslidte klæder, går den gade, som har givet kvarteret navn, Whitechapel Street. Og hvem husker ikke Jack the Ribbers meriter i Whitechapel. Jeg talte i en forretning en dag med en ung kommis og spurgte ham om man uantastet kunne gå ned i Whichapel. ”Jo”, det mente han nok, men jeg skulle dog vælge en søndag formiddag, så skulle jeg gå ud i Middelsex Street. ”It is wonderfull”, ”Det er vidunderligt”, sagde han. Og jeg gik derud. En ejendommelig vandring. Man går gennem Cityen, og det er mest pæne mennesker, men efterhånden som man nærmer sig arbejderkvarteret, bliver publikum mindre og mindre tiltalende. Ja, man knapper uvilkårligt jakken for at gøre sig lidt mindre og for bedre at klemme sig igennem mængden, thi flere steder er der mange mennesker. Ja, ja, der er også ordentlige mennesker og man generes ikke. Men det var en søndag morgen, at jeg nåede til Middelsex gaden, der går ud i hovedgaden Whichapel

Gadehandlere med deres boder

Street. Det er en lille gade, men her var et livligt liv og røre. Lige i midten af gaden først for stod fire mandfolk og solgte kager og man så straks, at det var forretningsfolk. En stod for bordenden med en lille træhammer i hånden og råbte ”One penny of each”, dvs. ”En penny for hver”, og hver gang der gik en kage, slog han et slag i bordet af al magt og råbte videre i sit engelske sprog, som man ikke kunne få fat på meget af. Men meningen var, at for hver gang han slog, skulle der sælges en kage. Kagerne var gode og serveredes rent og pænt på fint, hvidt papir. På midten af bordet var en listeindrammet plads, hvori der lå

hundredvis af 1-pennier, og i et mindre rum var der store pengestykker. Ja, mange pund. Men manden med hammeren var en enestående type på en handelsmand, som han stod der i et par grå støvler og lappede bukser. Ingen jakke havde han på, men opsmøgede skjortærmer og en bredskygget hat i nakken og med et groft spektakelagtigt ansigtsudtryk.

Man klemmer sig ned i gaden, som er stuvende fuldt af mennesker. Man går frit ud, generer ingen og ser heller ikke på nogen, thi da kan man være vis på svar. Her sidder en skomager ved sit bord og sælger støvler og sko. Han faldbyder dem højt. En anden sælger lommeterklæder, en tredje udelukkende kasketter, en fjerde står med 50 spadserestokke under armen og svinger med en af dem, en femte er ivrig optaget af at vise publikum en lille indretning til at træde en nål med, og atter en sjette står stille op mod væggen med en træplade på brystet,

hvorpå der står skrevet ”I am blind”, dvs. ”Jeg er blind”. Og gennem halvdelen af sin langfinger har han stukket et tyndt tretommersøm, som han har flere af i en kasse. Han sælger hvert for en penny under navn af ”det magiske søm”. Ved en bod med kager står en ung fyr og spiser en kage. Han holder den i den højre, snavsede hånd. Den anden er stukket i den oprevne bukselomme. Den knappede frakke giver ham udseende af at være lidt svajrygget. Men det sjældne: Under den buede kasket har han bag øret stukket sin halvt udrøgede cigaret. Atter en sjælden figur, en gamling, står ved et gadehjørne og er i et forbistret humør. Man standser lidt fra ham for om muligt at se lidt på ham. Jo, rigtigt, han er så gal, at han vender kridtpiben med hovedet nedad. Han knisser tænder så pibehovedet kan krasse ham på hagen. Jeg går et par skridt nærmere og er lige ved ham. Hvor ser han ud! Hans støvler er grå og omtrent lige så lange som brede. Og så buer de fra hæl til tåspids. Frakken, han er i, er laset og falmet. Den ene lomme er revet helt ud og bundet op i folder indvendig med tykke snor. Men hvorfor står han sådan og sludrer uforståeligt og knisser med tænder. Da vender han og går ind i gaden, hvor der ikke er ret mange mennesker. Han begynder stadig arrigtsnakkende at tælle sine 1 pennier. Ha, ja, han har haft for få af dem. Og man forstår ham.

Men det er ikke alle af Whitechapels beboere, der tilbringer søndagen i kvarterets mange og snævre gader. Om eftermiddagen strømmer de med omnibusserne gennem Westend for at tilbringe tiden der i de store parker. Og vil man sådan en søndag eftermiddag gå ud til det velkendte Hyde Parke Corner, da vil man altid se en temmelig stor folkeforsamling, for størstedelen sammensat af Londons brede lag. En fremmed ser forbavset på den forunderlige måde, som talerne optræder på her. Det har sig nemlig sådan, at enhver her har lejlighed til at fortælle noget, hvis han ønsker det og mange talere kan man træffe, og indholdet af talerne er højst forskelligt, men det går altid sådan, at den, der har noget interessant at fortælle får en mængde tilhørere, mens den trivielle taler slet ingen har. Det er dog for størstedelen foredrag af religiøs eller politiske art, der holdes under pøbelens tilråb og afbrydelser. Et udslag af disse politiske folketalere mindes endnu, da pøbelen i 1866 under jubel og et stort rabalder nedrev fjerdedelen af gitterværket og sårede 250 londonske politibetjente, rasende over en nylig udkomne ny lov.

Prædikant på Speakers Corner

Den søndag eftermiddag jeg kom ud til Hyde Park, var der ligeledes en hel del talere, og kedeligt er det, at man ikke altid kan få fat i de ærede taleres foredrags indhold, thi de er selv meget begejstrede, ja så begejstrede, at man synes at forstå dem på deres skærende ansigtsudtryk og store bevægelser. Snart strækker taleren sin krop ud i hele sin længde og farer begge hænder op i luften for snart efter under en krybende kropsbøjning at slå hænderne ned foran de bøjede knæ.

Således så jeg en lille mand, han lignede en simpel arbejdsmand, stå på en høj talerstol og holde foredrag for en stor forsamling. Jeg forstod så meget, at han talte om mormonerne, men det var alt hvad han fortalte, af en meget tarvelig art. Men han var ivrig og han forstod at få folk til at høre på sig. Han regnede sig i alle tilfælde for en god kristen, kunne man forstå og han forstod ikke, at en hedning af en mormon kunne få sig til at læse i sin Bibel, men han havde set det med egne øjne. Ja, en mormon tog sin Bibel frem og slog op i den – og taleren tager et testamente op og lukker det op. Ja, og han tog sine briller op og ”læste”, og den lille mand taget et etui op af inderlommen, hvori han trækker et par briller, som han sætter på næsen. Yes, ja. Han tog sine briller på og ”læste” i sin Bibel. Alt dette står den lille mand og for-

tæller. Til tider råber han højt, men pludselig slår han om, bøjer sig ned, stikker næsen ned på brystet, som om der var noget bag vesten at fortælle til og taler sagte i en helt anden tone. Men han gør sig interessant og folk ler højt, når han sådan slår om. Men han vidste nu mere om denne mormon. Jo, han vidste at han havde flere koner. ”Jo, jeg siger”, sagde han, idet han slog hånden ned på det ene hjørne af talerstolen. ”He had one wife on one corner, and he had another wife on another corner”. Og så siger han det samme en gang til og slår igen hænderne ned på hvert hjørne af talerstolen. Ja, en kone på et gadehjørne og en kone på et andet gadehjørne. Men så dukker han sit hoved ned til vestekanten og slår et ordentligt slag med knyttet næve lige midt på stolen sigende: ”Og hans egen kone derimellem”. Der lyder højlydt latter overalt. Men man står jo selv og bliver gal over alt det vrøvl, han opvarter med og går hen for at se og høre på en anden.

Prædikant med plakater

Lige ved siden af ser man en del tilhængere af en eller anden religiøs sekt, ledede af et par alvorlige mænd stå og synge salmer. De har ingen salmebøger, men på et højt stativ er der ophængt en plakater, hvorpå salmen er trykt med store bogstaver. Alle synger de meget alvorligt. En taler med Bibelen i hånden har kun en lille trækasse at stå på. På hver side af kassen står en mand. De står begge med ludende hoved, som om det han sagde, trykkede dem dybt. Ingen andre synes at ville høre her, men manden fortsætter uafsladeligt. En tredje taler har stort publikum. Han har en bunke aviser under armen, hvor ud af han imellem trækker en for at læse noget, som han har forklaret. Han kan godt fortælle noget og han er vidt berøst. Således har han engang været på gaden i New York. Men mon han har været der, thi han siger ligeså snart han har nævnt byen: ”Ja, ved New York må De forestille Dem hele Amerika”. Der havde han truffet et hjemløst barn og leveret det til politiet der. Men politiet ville ikke tage sig af barnet, og så var han jo, som den godgørende sjæl, han må have været, have set sig nødt til at tage det med ”hier to London”, og her tog politiet sig af barnet. Og så priser han Londons politi.

Men under alt dette bryder et stærkt regnskyl igennem. Det hele bliver liv og røre. Heldigvis bruger man næsten altid paraply i London, og snart efter er der som paraplytelte rundt om under de store træer, og talerne kryber også i ly. Kun ham på trækassen vil ikke give sig, ikke heller hans to tilhørere. Han taler og de hører til. Han slår en paraply op og taler videre under den. De to bliver stående. Det regner videre og det regner stærkt. Så stopper han, tager sin kasse og går hen under nærmeste træ, og de to tilhørere bag efter. Regnbygen driver over og snart efter er alle talere oppe på stolene igen og mange ivrige lyttere.

Hele søndagen igennem forholder englænderne sig rolige. Alle butikker er lukkede, og ikke engang restauranterne er åbne. Man går altid i kirke en gang og ofte to-tre gange. Der er mere roligt i gaderne. Man ser ikke så mange omnibusser. Således går hele dagen, men om aftenen, når kirkegudstjenesterne er forbi, er der dog mere færdsel. Ved denne tid, ja til eksempel går jeg en søndag aften ved 10 – 11 tiden på gaden i London på den store Regent Street, da jeg inde i åbningen til en lille mørk sidegade så et par klare lys. Jeg gik over den brede gade for at se, hvad det kunne være. Da jeg kom derover imod, hørte jeg sang og orgelmusik, men jeg fortsatte derhen og stod stille indtil sangen var forbi. Der var en lille gruppe af mennesker. To gasblus lyste op på den lille plads, hvor de stod og trækken i gaden fik uafsladeligt lysene til at flimre. Nede under de to lys stod et gasapparat, der lavede gassen, så hurtigt som den blev brændt og ved siden af den stod et lille harmonium, der blev spillet af en

ung pige. Men det hele lille selskab var egentlig en god type på den store by London. Her stod børsmanden, den fine mand, og sang ved siden af den fattige arbejder i de brede grå støvler og begge lyttede de til ordene, som en prædikant talte fra sin talerstol. Børsmanden bød mig en salmebog, men jeg tog den ikke, da jeg snart ville gå. Men mens taleren talte til denne klynge af alvorlige folk, så man i udkanten et par ungersvende med cigaret i munden morende sig over, hvad han sagde. Så sang de alle atter en sang og jeg gik min vej bort fra denne lille forsamling, der så storslået betegnede menneskeheden.

Jeg gik videre og kom forbi det store Oxford Cirkus. På trappestenen foran sad såmænd den fattige kone endnu, som jeg forleden aften, da jeg besøgte cirkuset, havde købt tændstikker af. Jeg går videre temmelig langsomt hen ad gaden. men som jeg går, hører jeg en stemme bag ved mig sige. ”O, you dont not speak English”. Og det slår mig, og får mig til at tænke. Ja, der havde da vist nok nogle gået og talt bag efter mig. Men denne her stemme: ”De taler måske ikke engelsk”, fik mig til at studse, mens jeg stadig går videre. Jeg var klar over, at der var talt til mig, og så standser jeg for at se, hvad det skal blive til. Jeg ser ud over gaden. Da kommer der en dame forbi og hun standser foran mig og siger på godt tysk: ”Sie sprechen vielleicht gut Deutsch”. ”Ja, das verstehe ich sehr gut”, siger jeg. Ja, det forstår jeg meget godt. Men så gør hun mig opmærksom på, at der sidder noget papir på min ryg. ”Ja, vil de så ikke være så venlig at tage det af”. ”Jo”. Men jeg vidste jo nok, at jeg ikke havde papir på ryggen. Det blev nu heller ikke min ryg, som angrebet gik ud over, men min baglomme. Men med et velment latter og af mig et smæk over armen, måtte den ærede lommetyv søge sig et bedre udbytte et andet sted, thi jeg havde ingen portemonnæ i min baglomme. Der gik vel en halvanden time, og jeg gik tilbage og kom forbi pladsen, hvor den lille klynge havde stået og holdt aftenandagt, men der var stille og roligt. Men på de store gader rullede omnibusser og automobiler frem mellem hinanden og folk af den mest forskellige stand færdedes frem og tilbage på fortovene. Og tiden går. Klokken bliver et, og to og efter tre, førend der bliver nogenlunde ro i den store stad.

Der er altid mange mennesker i London